

СХВАЛЕНО

Вченою радою

ЧНУ ім. Петра Могили

Протокол № 15

« 09 » листопада 2025 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. ректора ЧНУ ім. Петра Могили

Леонід Клименко

« 09 » листопада 2025 р.

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ПОРЯДОК ТА УМОВИ ОБРАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЗА ВИБОРОМ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про порядок та умови обрання здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін за вибором (далі – Положення) містить основні вимоги щодо здійснення здобувачами вищої освіти права вибору відповідно до пункту 15 частини першої статті 62 Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року.

1.2. Вибір освітніх компонентів у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою (не менше ніж 10 відсотків для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання). При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати освітні компоненти, що пропонуються для інших освітніх програм та рівнів вищої освіти, відповідно до положення про організацію освітнього процесу в закладі вищої освіти.

У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:

Індивідуальна освітня траєкторія здобувача вищої освіти – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача вищої освіти, що ґрунтується на виборі здобувачем вищої освіти освітніх програм, суб'єктів освітньої діяльності, що їх реалізують, форм і строку здобуття освіти, освітніх

компонентів. Індивідуальна освітня траєкторія формується здобувачем вищої освіти з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду. Індивідуальна освітня траєкторія в Університеті може бути реалізована через індивідуальний навчальний план здобувача освіти.

Індивідуальний навчальний план здобувача освіти – документ, що визначає послідовність, форму та терміни засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми для реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії; його розробляє заклад вищої освіти у взаємодії зі здобувачем освіти. Індивідуальний навчальний план формується з урахуванням вимог освітньої програми щодо вивчення її обов'язкових компонентів, освітньої політики закладу вищої освіти та результатів особистого вибору здобувачем вибіркового освітніх компонентів. Індивідуальний навчальний план є обов'язковим до виконання здобувачем вищої освіти.

Вибіркова дисципліна – дисципліна, яка пропонується кафедрами університету для здійснення індивідуального вибору студента з метою формування його індивідуальної освітньої траєкторії, надання можливості для поглибленої підготовки за освітніми програмами, для більш повного задоволення культурно-освітніх і професійно-кваліфікаційних запитів особи, врахування регіональних особливостей, ефективнішого використання можливостей закладу освіти тощо, сприяють академічній мобільності студента.

1.3. Навчальні дисципліни вільного вибору здобувачів освіти – це дисципліни, які вводяться ЧНУ ім. Петра Могили для більш повного задоволення освітніх і кваліфікаційних запитів особи для потреб суспільства, ефективнішого використання потенціалу закладу вищої освіти, врахування регіональних особливостей тощо.

Дисципліни вільного вибору здобувачів вищої освіти:

– загальнотеоретичної та гуманітарної підготовки – сприяють універсальності та комплексності підготовки здобувачів вищої освіти, в т. ч.

формуванню способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей (відповідно до ч. 5 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту»);

– професійної та практичної підготовки – надають можливість здійснення поглибленої підготовки за спеціальностями та спеціалізаціями, що визначають характер майбутньої діяльності; сприяють академічній мобільності здобувача та його особистим інтересам, дозволяють здійснювати впровадження спеціалізацій в межах базової спеціальності з метою формування компетенцій здобувача відповідно до вимог ринку праці.

Дисципліни вільного вибору здобувачів вищої освіти:

– загальнотеоретичної та гуманітарної підготовки – сприяють універсальності та комплексності підготовки здобувачів вищої освіти, в т. ч. формуванню способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей (відповідно до ч. 5 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту»);

– професійної та практичної підготовки – надають можливість здійснення поглибленої підготовки за спеціальностями та спеціалізаціями, що визначають характер майбутньої діяльності; сприяють академічній мобільності здобувача та його особистим інтересам, дозволяють здійснювати впровадження спеціалізацій в межах базової спеціальності з метою формування компетенцій здобувача відповідно до вимог ринку праці.

Вибіркова частина навчального плану внесена для індивідуалізації навчання і задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб здобувача освіти, ефективного використання можливостей і традицій Університету, регіональних потреб тощо. Вибір здобувачем освіти навчальних дисциплін/сертифікатних програм/навчальних проєктів створює умови для досягнення ним наступних цілей:

- поглибити професійні знання в межах обраної спеціальності (спеціалізації, освітньої програми) та здобути додаткові спеціальні (фахові, предметні) компетентності, у тому числі зі здобуттям професійної кваліфікації (якщо це передбачено освітньою програмою);

- поглибити свої знання та здобути додаткові загальні і загальнопрофесійні компетентності в межах споріднених спеціальностей і галузі знань;

- ознайомитись із сучасним рівнем наукових досліджень інших галузей знань та розширити або поглибити знання за загальними компетентностями;

- сформувати та реалізувати свою індивідуальну освітню траєкторію.

1.4. Для освітніх програм рівня бакалавр обсягом 240 кредитів ЄКТС обсяг вибірових дисциплін циклу загальної/гуманітарної підготовки (природничо-наукової, соціально-економічної) складає не менше 12 кредитів ЄКТС.

1.5. Перелік вибірових дисциплін загальної/гуманітарної підготовки формується щорічно з урахуванням пропозицій:

- гаранта освітньої програми / кафедри, відповідальної за підготовку здобувачів, згідно до компетентностей та програмних результатів навчання за відповідною освітньою програмою та/або за результатами опитування стейкхолдерів;

- органів студентського самоврядування;

- науково-педагогічних працівників будь-якої кафедри ЧНУ (шляхом подання анотацій / силабусів дисциплін). Дисципліни, які пропонуються для вибору здобувачам інших факультетів/інститутів, мають бути адаптовані до їх рівня підготовки.

Рада відповідного факультету/інституту розглядає зазначені пропозиції та формує перелік дисциплін, що пропонується до вибору.

1.6. Перелік вибірових дисциплін фахової підготовки, що пропонуються для вибору здобувачами, може бути зазначений у відповідній освітній програмі та/або навчальному плані чи формуватися щорічно. Вибіркові дисципліни

фахової підготовки можуть бути представлені в освітній програмі та відповідному навчальному плані в наступних формах: переліком альтернативних дисциплін або блоками, або їх комбінацією.

У разі представлення декількома альтернативними дисциплінами, що вивчаються в конкретному семестрі і є однаковими за обсягом кредитів та формою контролю, здобувач обирає одну із запропонованих дисциплін.

Якщо навчальний план передбачає блоки професійно-орієнтованих дисциплін, що відповідають певному напрямку спеціалізації даної освітньої програми за спеціальністю, здобувач повинен визначитись із спеціалізацією до початку викладання дисциплін даного блоку.

Рішення щодо форми представлення вибіркових дисциплін ухвалює Вчена рада факультету за поданням кафедри, відповідальної за підготовку здобувачів. Групування вибіркових дисциплін у блоки має бути належним чином обгрунтоване.

1.7. Здобувач має право обрати дисципліни із запропонованого переліку, або будь-які інші дисципліни освітніх програм інших спеціальностей, якщо:

- обсяг обраної дисципліни відповідає необхідному обсягу кредитів ЄКТС, зазначеному в ОП та/або навчальному плані;
- дисципліна викладається у відповідному – осінньому або весняному – семестрі;
- здобувач має необхідний рівень вхідних знань та вмінь;
- вибір не призведе до того, що не будуть сформовані затверджені в освітній програмі результати навчання (у випадку запровадження блоків спеціалізацій).

Якщо здобувач обирає дисципліну іншої освітньої програми, він зобов'язаний виконувати всі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та скласти відповідний підсумковий контроль.

Питання можливості вибору дисципліни іншої освітньої програми при наявності блоків вибірових дисциплін, об'єднаних однією спеціалізацією, розглядає гарант ОП в контексті збереження структурно-логічної схеми навчання.

Здобувач має право обирати дисципліни іншого ЗВО в рамках програми академічної мобільності.

1.8. Обрані здобувачем дисципліни вносяться до його індивідуального навчального плану і стають обов'язковими для вивчення. Нескладання підсумкового контролю за вибірковою дисципліною є академічною заборгованістю.

1.9. Порядок вибору дисциплін здобувачів, які навчаються за програмами подвійних дипломів, узгоджується з ЗВО-партнерами.

1.10. У разі переведення здобувачів освіти з інших ОП, ЗВО; поновлення на навчання, зарахування на ОП із скороченим терміном навчання за письмовою заявою здобувача можливе перезарахування результатів навчання вибірових дисциплін за рахунок фактично вивчених.

2. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБІРКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

2.1. Надавати пропозиції щодо переліку вибірових дисциплін та здійснювати їх викладання можуть всі кафедри університету за умови наявності відповідного кадрового, навчально-методичного та інформаційного забезпечення, що є свідченням спроможності кафедри оперативного задовольнити потреби здобувачів вищої освіти для створення індивідуальної освітньої траєкторії навчання за обраними спеціальностями.

2.2. Всі стейкхолдери мають право вносити пропозиції щодо переліку вибірових дисциплін. Можливість внесення їх до навчального плану визначає

кафедра, відповідальна за підготовку здобувачів. Основними критеріями є: кадрове забезпечення (відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності); навчально-методичне забезпечення (підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації тощо); матеріально-технічне та інформаційне забезпечення.

2.3. Затверджені переліки вибірових дисциплін розміщуються для ознайомлення здобувачами освіти на офіційному сайті університету.

3. ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ ЗДОБУВАЧА

3.1. Для формування контингенту для вивчення вибірових дисциплін на наступний навчальний рік кафедри, відповідальні за підготовку здобувачів, ознайомлюють здобувачів з переліком вибірових дисциплін, їхніми анотаціями / силабусами, сприяють одержанню в повному обсязі інформації про вибірову дисципліну, в тому числі організовувати зустрічі зі здобувачами для здійснення короткої презентації пропонованих дисциплін НПП. З метою отримання здобувачами детальної інформації щодо вибірових курсів їх анотації / силабуси / робочі програми навчальних дисциплін (в т. ч. з метою ознайомлення з дисциплінами інших освітніх програм) оприлюднюються (офіційний сайт, платформа підтримки навчання Moodle).

3.2. Кафедри як правило здійснюють попередній запис здобувачів освіти на вивчення вибірових дисциплін у терміни:

до 1 вересня поточного навчального року – для здобувачів, прийнятих на навчання на 2 та 3 курс на основі РВО «молодший бакалавр/спеціаліст»; переведених з інших спеціальностей та ЗВО; для здобувачів РВО «магістр» (у виключних випадках наявності вибірових дисциплін в I семестрі);

до 1 листопада поточного навчального року – для здобувачів РВО «магістр» (на II семестр);

до 1 травня поточного навчального року – для здобувачів всіх рівнів вищої освіти (на наступний навчальний рік).

3.3. Кількість дисциплін циклу загальної та/або гуманітарної підготовки, що будуть вважатися обраними, розраховується як фактична кількість здобувачів, які обирають відповідні дисципліни, поділена на 30 та округлена до більшого цілого.

Мінімальна чисельність здобувачів з вивчення дисциплін вільного вибору мовної підготовки – 15 осіб.

Мінімальна чисельність здобувачів з вивчення дисциплін вільного вибору циклу професійної підготовки визначається з урахуванням рівня вищої освіти та фінансових показників спеціальності. Здобувачі малочисельних груп за їх бажанням мають право обирати дисципліни зі своєї освітньої програми / навчального плану у кількості, що зазначена в цих документах. При цьому для малочисельних груп ЗВО має право зменшити кількість аудиторного навантаження, передбаченого навчальним планом, на користь самостійної роботи здобувачів освіти та навчання із застосуванням технологій дистанційного навчання.

Якщо на дисципліну вільного вибору не записалася мінімально необхідна кількість здобувачів, кафедра / факультет / інститут доводить до відома здобувачів перелік дисциплін, які вважаються не обраними, і здобувач може обрати ту дисципліну, де є або може з'явитися достатня кількість здобувачів, або дисципліну вільного вибору іншої освітньої програми. Такий вибір має бути здійснений у встановлені терміни, але здобувачам має бути наданий час не менше 2 тижнів з моменту оприлюднення такого переліку.

3.4. Процедура вибору дисциплін визначає Рада факультету (інституту). Допустимими технологіями є паперове чи он-лайн анкетування (індивідуальне

чи колективне), електронне анкетування засобами Moodle (рекомендоване), а також будь-які інші, які гарантують право здобувача на свідомий, самостійний та неупереджений вибір. З метою уточнення окремих організаційних питань Рада факультету / інституту має право затверджувати власне внутрішнє Положення про дисципліни вільного вибору здобувачів, яке має не суперечити даному Положенню та не звужувати права здобувача на вільний вибір дисциплін.

3.5. Вибір здобувачем дисципліни засвідчується заявою (індивідуальною або колективною) з клопотанням включити освітню компоненту до свого індивідуального плану. Анкети здобувачів, які містять їх персональний підпис, можуть вважатися їх заявою. Вибір, здійснений авторизовано засобами Moodle або із застосуванням ЕЦП, не потребує заяви.

3.6. На підставі документів, зазначених в п. 3.5., деканат формує розпорядження про створення груп для вивчення вибіркових дисциплін. Розпорядження формується за курсам, а вибіркові дисципліни згруповуються по кафедрам, що їх викладають. У разі вибору дисципліни всіма здобувачами однієї групи в розпорядженні наводиться шифр групи без списку здобувачів освіти. У разі формування змішаних або неповних груп в розпорядженні наводяться списки здобувачів із зазначенням групи, у якій вони навчаються.

3.7. Заяви здобувачів щодо вибіркових дисциплін (або документи, прирівняні до них) зберігаються на факультеті (в інституті) до завершення періоду їх навчання.

3.8. Якщо здобувач з поважної причини не зміг здійснити вибір дисциплін вчасно, він, надавши відповідні документи, звертається до декана факультету (директора інституту) із заявою для запису на вивчення обраних ним дисциплін.

Здобувач, який знехтував своїм правом вибору, або не подав заяву на вибір дисциплін з іншої освітньої програми у встановлені п. 3.2 терміни, буде записаний на вивчення тих дисциплін, які вважаються базовими для його

спеціальності або обрані більшістю здобувачів цієї спеціальності або з міркувань оптимізації навчальних груп і потоків.

Зміна здобувачем свого вибору після його затвердження можлива виключно з письмової згоди декана (директора інституту).

3.9. Копія розпорядження про вивчення вибіркових дисциплін / службова записка відповідного змісту надається до навчального відділу для складання та затвердження робочих навчальних планів, розрахунку навчального навантаження відповідних кафедр на навчальний рік та формування розкладу занять.

3.10. Розклад занять формується навчальним відділом з урахуванням необхідності забезпечення права здобувачів на вивчення дисциплін вільного вибору в час, що не співпадає з розкладом занять здобувача за нормативною частиною освітньої програми. У разі вибору здобувача дисципліни іншої освітньої програми та неможливості відвідувати заняття за розкладом, за погодженням з деканом складається індивідуальний графік вивчення дисципліни.